

Teismo praktikos rinkinys

GENERALINIO ADVOKATO
NILO JÄÄSKINEN IŠVADA,
pateikta 2013 m. birželio 18 d.¹

Sujungtos bylos C-241/12 ir C-242/12

Shell Nederland Verkoopmaatschappij BV ir Belgian Shell NV

(Rechtbank te Rotterdam (Nyderlandai) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Aplinka — Reglamentas (EEB) Nr. 259/93 dėl atliekų vežimo priežiūros ir kontrolės —
Direktyva 2006/12 dėl atliekų — Atliekų sąvoka — Dėl atsitiktinio užteršimo susidaręs gaminio
charakteristikos neatitinkantis produktas“

I – Įvadas

1. Ši byla susijusi su tuo, ar *Shell Nederland Verkoopmaatschappij BV* ir *Belgian Shell* (toliau abi kartu – *Shell*) vykde atliekų pervežimą, gabendama laivu į vieną iš savo veiklos vietų Nyderlanduose šiek tiek daugiau nei 333 000 kilogramų pirkėjo Belgijoje jai gražintų naftos produktų. Pirkėjas negalėjo sandėliuoti ar pasilikti naftos produktų dėl jų sudėties defekto, kuris atsitiktinai atsirado pakraunant produktus pirminiam pervežimui iš Nyderlandų į Belgiją. Nagrinėjamoje baudžiamojoje byloje, kuri iškelta *Shell* dėl ES ir Nyderlandų teisės aktuose, reglamentuojančiuose atliekų pervežimą, nustatytų procedūrinių reikalavimų nesilaikymo², prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės prašo išaiškinti tik tai, ar naftos produktai yra „atliekos“.

2. 1993 m. vasario 1 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 259/93 dėl atliekų vežimo Europos bendrijos viduje, į Bendriją ir iš jos priežiūros ir kontrolės³ 3 straipsnio 1 dalyje reikalaujama iš anksto pranešti paskirties kompetentingai institucijai apie atliekų pervežimą, o pagal šio reglamento 5 straipsnio 1 dalį draudžiama pervežti negavus leidimo. Šioms abiem pareigoms taikomas SESV 191 straipsnio 2 dalyje įtvirtintas atsargumo principas⁴, taip pat neginčijama, kad *Shell* nepranešė atitinkamoms institucijoms apie naftos produktų vežimą ir neturėjo jam leidimo.

1 — Originalo kalba: anglų.

2 — 2012 m. liepos 2 d. teismo nutartimi *Rechtbank te Rotterdam* atskiros bylos prieš *Shell Nederland Verkoopmaatschappij BV* ir *Belgian Shell BV* buvo sujungtos.

3 — (OL L 30, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k. 15 sk., 2 t., p. 176), paskutinį kartą iš dalies pakeistas, kiek tai susiję su nagrinėjama byla, 1999 m. lapkričio 25 d. Komisijos sprendimu 1999/81/EEB pagal Tarybos reglamento (EEB) Nr. 259/93 dėl atliekų vežimo Europos bendrijos viduje, į Bendriją ir iš jos priežiūros ir kontrolės 16 straipsnio 1 dalį ir 42 straipsnio 3 dalį pritaikančiu jo II, III, IV ir V priedus (OL L 316, p. 45; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k. 15 sk., 4 t., p. 338). Pažymėtina, kad pagal 2006 m. birželio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1013/2006 dėl atliekų vežimo (OL L 190, p. 1) 61 straipsnį Reglamentas Nr. 259/93 buvo panaikintas nuo 2007 m. liepos 12 d. Tačiau atsižvelgiant į tai, kad 2006 m. rugsėjo mėn. buvo reikšmingas laikotarpis nagrinėjamai bylai, Reglamentas Nr. 259/93 taikytinas *ratione temporis*.

4 — Vis dėlto pažymėtina, kad su atsargumo principu susijusi Sutarties nuostata, kuri nagrinėjamoje byloje taikytina *ratione temporis*, yra EB 174 straipsnio 2 dalis.

II – Teisinis pagrindas

3. Ginčui reikšmingas teisinis pagrindas susijęs su 2006 m. balandžio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2006/12/EB dėl atliekų (kuri įsigaliojo 2006 m. gegužės 17 d.)⁵ pateikto „atliekų“ sąvokos apibrėžimo ir Reglamente Nr. 259/93 įtvirtintų pareigų sąsaja. Jis yra toks, kaip toliau nurodoma.

A – Reglamentas Nr. 259/93

4. Reglamento Nr. 259/93 6, 9 ir 18 konstatuojamosiose dalyse nurodyta:

„(6) kadangi svarbu organizuoti atliekų vežimo priežiūrą ir kontrolę, atsižvelgiant į aplinkos išsaugojimo, apsaugojimo bei jos kokybės gerinimo būtinybę;

<...>

(9) kadangi apie atliekų vežimą privaloma iš anksto pranešti kompetentingoms institucijoms, kad jos būtų tinkamai informuotos ypač apie atliekų rūšį, vežimą, šalinimą ar panaudojimą ir galėtų imtis būtinų priemonių aplinkai ir žmonėms apsaugoti bei turėtų galimybę pareikšti pagrįstus prieštaravimus dėl atliekų vežimo;

<...>

(18) kadangi nelegalių pervežimų atveju asmuo, kaltas dėl tokių pervežimų, privalo atliekas pasiimti atgal ir (arba) pašalinti ar panaudoti alternatyviu ir aplinkosaugos požiūriu tinkamu būdu; kadangi, jei jis to nepadaro, privalo įsikišti siunčiančiosios ar paskirties vietos kompetentingos institucijos“.

5. Reglamento Nr. 259/93 2 straipsnio a dalies i ir k punktuose nustatyta:

„Šiame reglamente:

a) „atliekos“ apibrėžiamos taip, kaip jos yra apibrėžtos Direktyvos 75/442/EEB 1 straipsnio a punkte;

<...>

i) „šalinimas“ vartojamas kaip apibrėžta Direktyvos 75/442/EEB 1 straipsnio e punkte;

<...>

k) termino „panaudojimas“ apibrėžimas atitinka Direktyvos 75/442/EEB 1 straipsnio f punkte pateiktą apibrėžimą;

<...>⁶

5 — (OL L 114, p. 9). Žr. 21 straipsnį. Šios sąvokos ir atliekų vežimo priežiūros teisinio reguliavimo raidą būtų galima apibūdinti taip. 1975 m. liepos 15 d. Tarybos direktyvos 75/442/EEB dėl atliekų (OL L 194, p. 39; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k. 15 sk., 1 t., p. 23) 1 straipsnyje buvo pateikta „atliekų“ sąvoka, kurią apibrėžiant dėl pareigos atsikratyti buvo daroma nuoroda į nacionalinę teisę. 1991 m. kovo 18 d. Tarybos direktyvoje 91/156/EB, kuri iš dalies pakeitė Direktyvą 75/442 (OL L 78, p. 32; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k. 15 sk., 2 t., p. 3), buvo įtvirtinta Bendrijos „atliekų“ sąvoka, kurios apibrėžimas vėliau buvo išdėstytas Direktyvos 2006/12 1 straipsnio 1 dalyje (pateiktas šios išvados 11 punkte). Būtent taip apibrėžta atliekų sąvoka taikoma *ratione temporis* atsižvelgiant į Reglamentą Nr. 259/93 ir šią bylą. Vis dėlto vėliau pagal 2008 m. lapkričio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/98/EB dėl atliekų ir panaikinamosios kai kurias direktyvas (OL L 312, p. 3) 41 straipsnį Direktyva 2006/12 buvo panaikinta nuo 2010 m. gruodžio 12 d.

6 — Tačiau žr. šios išvados 5 išnašą dėl *ratione temporis* taikytinų atliekų, šalinimo ir panaudojimo apibrėžimų.

6. Reglamento Nr. 259/93 II antraštinėje dalyje „Atliekų vežimas iš vienos valstybės narės į kitą“ yra A skyrius „Šalinti vežamos atliekos“. Šiame Reglamento Nr. 259/93 skyriuje esančio 3 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Kai, nepažeisdamas 25 straipsnio 2 dalies ir 26 straipsnio 2 dalies, pranešėjas ketina vežti atliekas šalinimui iš vienos valstybės narės į kitą ir (arba) pervežti jas tranzitu per vieną ar kelias valstybes nares, jis apie tai praneša paskirties kompetentingai institucijai ir pranešimo kopiją pasiunčia siunčiančiajai ir tranzito valstybių kompetentingoms institucijoms bei gavėjui.“

7. Reglamento Nr. 259/93 5 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„1. Vežti galima tik tada, kai pranešėjas gauna paskirties kompetentingos institucijos leidimą.“

8. Reglamento Nr. 259/93 II antraštinės dalies B skyrius „Panaudojimui skirtos atliekos“ 6 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„1. Kai pranešėjas panaudojimui skirtas atliekas, išvardytas III priede, ketina siųsti iš vienos valstybės narės į kitą valstybę narę ir (arba) pervežti jas tranzitu per vieną ar kelias valstybes nares, nepažeisdamas 25 straipsnio 2 dalies ir 26 straipsnio 2 dalies, jis apie tai praneša paskirties kompetentingai institucijai, o pranešimo kopijas nusiunčia siunčiančiajai ir tranzito kompetentingoms institucijoms bei gavėjui.“

9. 26 straipsnyje nustatyta:

„1. Bet koks atliekų vežimas:

- a) nepranešus visoms atitinkamoms kompetentingoms institucijoms kaip numato šis reglamentas arba
- b) negavus atitinkamų kompetentingų institucijų sutikimo kaip numato šis reglamentas; arba

<...>

laikomas nelegaliu vežimu.

<...>

5. Valstybės narės imasi tinkamų teisinių priemonių neteisėtam vežimui uždrausti ir už tai bausti.“

B – *Direktyva 2006/12*

10. Direktyva 2006/12 įsigaliojo 2006 m. gegužės 17 d. Šios direktyvos 2, 3 ir 4 konstatuojamosiose dalyse nurodyta:

- „2) Pagrindinis visų nuostatų dėl atliekų tvarkymo tikslas turėtų būti žmonių sveikatos ir aplinkos apsauga nuo kenksmingo poveikio, kylančio dėl atliekų surinkimo, vežimo, apdorojimo, saugojimo ir išvertimo.
- 3) Atliekų tvarkymo veiksmingumui Bendrijoje pagerinti reikia bendros terminijos ir atliekų sąvokos apibrėžimo.

- 4) Efektyvus ir nuoseklus atliekų šalinimo ir panaudojimo reglamentavimas, išskyrus tam tikras išimtis, turėtų būti taikomas kilnojamajam turtui, kurio savininkas atsikrato, ketina arba privalo atsikratyti.“

11. Direktyvos 2006/12 1 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Šioje direktyvoje:

- a) „atliekos“ reiškia medžiagą ar daiktą, patenkančią į I priede nustatytas kategorijas, kurių atliekų turėtojas atsikrato, ketina atsikratyti arba privalo atsikratyti;
- b) „gamintojas“ reiškia visus asmenis, dėl kurių veiklos susidaro atliekos („pirminis gamintojas“) ir (arba) visus asmenis, kurie vykdo pirminį tvarkymą, maišymą ar kitas operacijas, pakeičiančias šių atliekų pobūdį ar sudėtį;
- c) „turėtojas“ reiškia atliekų gamintoją arba fizinį ar juridinį asmenį, kuris tas atliekas turi;

<...>

- e) „šalinimas“ reiškia bet kurią operaciją, išvardytą IIA priede;
- f) „panaudojimas“ reiškia bet kurią operaciją, išvardytą IIB priede;

<...>“

12. Direktyvos 2006/12 20 straipsnyje nustatyta:

„Direktyva 75/442/EEB yra panaikinama nepažeidžiant valstybių narių įsipareigojimų, susijusių su direktyvų perkėlimo į vidaus teisę terminais, numatytais III priedo B dalyje.

Nuorodos į panaikintą direktyvą laikomos nuorodomis į šią direktyvą ir skaitomos pagal IV priede pateiktą atitikmenų lentelę.“⁷

III – Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

13. 2006 m. rugsėjo 3 d. *Shell* pakrovė labai mažai sieros turintį dyzeliną (*Ultra Light Sulphur Diesel*, toliau – ULSD) į laivą ir pristatė klientui į Belgiją (*Gebr. Carens B. V. B. A.*, toliau – *Carens*). Kraunant į laivą jo rezervuarai nebuvo visiškai tušti, todėl ULSD susimaišė su metilo ir tretinio butilo eteriu (*Methyl Tertiary Butyl Ether*, toliau – MTBE).

14. Dėl šio susimaišymo ULSD neatitiko sutartos produkto charakteristikos ir *Carens* jo nebegalėjo naudoti iš pradžių numatytam tikslui – parduoti kaip dyzelinį kurą degalinėse. Šiam tikslui buvo per žemas mišinio degimo laipsnis. Be to, pagal jai išduotą aplinkosaugos leidimą *Carens* negalėjo sandėliuoti mišinio su tokiu mažu degimo laipsniu. Tai, kad ULSD susimaišė su MTBE, buvo nustatyta tik tuomet, kai partija buvo pristatyta *Carens* Belgijoje. Remiantis Komisijos rašytinėmis pastabomis, laikotarpiu tarp 2006 m. rugsėjo 20 ir 22 d. *Shell* išvežė partiją atgal į Nyderlandus ir ją sumaišė, kad galėtų naują mišinį parduoti kaip kurą. Kaip minėta, *Shell* nepranešė apie tai pagal Reglamentą Nr. 259/93 ir prieš pervežimą nesikreipė dėl leidimo.

7 — 2006 m. birželio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1013/2006 dėl atliekų vežimo 2 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad „atliekos“ apibrėžtos Direktyvos 2006/12 1 straipsnio 1 dalies a punkte. Kaip paaiškinta šios išvados 5 išnašoje, nagrinėjami bylai *ratione temporis* taikytinas tik Reglamentas Nr. 259/93, o ne Reglamentas Nr. 1013/2006.

15. Todėl *Shell* buvo iškelta baudžiamoji byla *Rechtbank te Rotterdam* (Roterdamo apygardos teismas, Nyderlandai). Prokuroras teigia, kad *Shell* laikotarpiu nuo 2006 m. rugsėjo 20 iki 22 d. ar apie tą laiką Barendrechte ir (arba) Roterdame, bent jau Nyderlanduose ir bet kuriuo atveju Europos Sąjungos teritorijoje, įvykdė Reglamento Nr. 259/93 26 straipsnio 1 dalyje nurodytą veiką (veikas), nes motoriniame tanklaivyje „Nimitz“ iš Belgijos į Nyderlandus vežė atliekas, būtent (apie 333 276 kilogramų) MTBE užteršto gazolino ir (arba) dyzelino, bet kuriuo atveju naftos atliekas, nurodytas Reglamento Nr. 259/93 III priede, kurių kodas AC 030. Apie šį vežimą nebuvo tinkamai pranešta pagal Reglamentą Nr. 259/93 visoms (susijusioms) kompetentingoms institucijoms ir (arba) nebuvo gautas jų sutikimas.

16. Atsižvelgiant į tai, *Rechtbank te Rotterdam* pateikė šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar dyzelino partija yra atliekos, kaip tai suprantama pagal [Reglamentus Nr. 259/93 ir Nr. 1013/2006], atsižvelgiant į šias aplinkybes:

- a) partiją sudaro labai mažai sieros turintis dyzelinas (*Ultra Light Sulphur Diesel*), netyčia sumaišytas su metilo ir tretinio butilo eteriu (*Methyl Tertiary Butyl Ether*);
- b) Pristačius partiją pirkėjui paaiškėja, kad dėl susimaišymo ji neatitinka tarp pirkėjo ir pardavėjo sutartos charakteristikos, todėl „neatitinka gaminio charakteristikos“;
- c) pardavėjas partiją pirkėjo reikalavimu pagal pirkimo ir pardavimo sutartį atsiima ir grąžina sumokėtą kainą;
- d) pardavėjas ketina partiją – prireikus sumaišytą su kitu produktu – pateikti atgal į rinką?

2. Jei atsakymas į pirmąjį klausimą būtų teigiamas:

- a) ar esant minėtoms faktinėms aplinkybėms galima nustatyti momentą, nuo kurio produktas laikomas atliekomis, ir
- b) ar partija tam tikru momentu tarp tiekimo pirkėjui ir pardavėjo ar jo vardu padaryto naujo mišinio nebekvalifikuojama kaip atliekos, ir, jei taip, kuriuo momentu?

3. Ar atsakymui į pirmąjį klausimą svarbu tai, kad:

- a) partija, panašiai kaip nemišytas ULSD, galėtų būti naudojama kaip kuras, bet dėl mažo degimo laipsnio neatitinka (saugumo) reikalavimų;
- b) pirkėjas pagal išduotą aplinkosaugos leidimą negali sandėliuoti partijos dėl šios naujos sudėties;
- c) pirkėjas negali naudoti partijos numatytu tikslu – parduoti kaip dyzelinį kurą degalinėse;
- d) pirkėjas ketino grąžinti partiją pardavėjui pagal pirkimo ir pardavimo sutartį arba neketino to daryti;
- e) pardavėjas iš tikrųjų ketino atsiimti partiją, kad galėtų ją perdirbti sumaišant ir pateikti atgal į rinką;
- f) partija gali būti perdirbta grąžinant produktą į pradinę būklę arba pagaminant iš jos kitą produktą, kuris gali būti pateiktas į rinką už panašią į pradinės ULSD partijos rinkos kainą, arba jos negalima taip perdirbti;

- g) šis perdirbimas yra įprastas gamybos procesas;
- h) Tokios būklės partijos, kokią ją atsiima pardavėjas, rinkos kaina yra (beveik) identiška produkto, atitinkančio sutartas gaminio charakteristikas, kainai;
- i) atsiimta tokios būklės, kokia yra atsiimant, partija be perdirbimo gali būti parduota rinkoje;
- j) prekyba produktais, kaip antai sudarančiais partiją, yra įprasta ir atitinkamoje rinkoje nelaikoma prekyba atliekomis?“

17. Rašytines pastabas pateikė *Shell*, Nyderlandų vyriausybė ir Komisija. Visos šios šalys dalyvavo 2013 m. kovo 6 d. teismo posėdyje.

IV – Analizė

A – Pastabos dėl atliekų sąvokos

18. Nepaisant prejudicinių klausimų ilgumo, manau, kad iš esmės teisės aktuose ir atitinkamoje teismo praktikoje pateikiamas aiškus atsakymas į nutartyje dėl kreipimosi į Teisingumo Teismą keliamą problemą. Šios problemos esmė tokia, kad *Shell* nepranešė apie naftos produktų, net jeigu jie netyčia buvo užteršti kita medžiaga, vežimą ir nepasirūpino leidimu.

19. *Shell* iš Belgijos į Nyderlandus vežtą mišinį galima priskirti prie kelių Direktyvos 2006/12 I priede nurodytų kategorijų, kaip antai Q2 „Produktai, neatitinkantys gaminio charakteristikos“, Q4 „Išsipyliusios, pamestos ar avariją patyrusios medžiagos, įskaitant bet kurias medžiagas, įrenginius ir kt., užterštus tokios avarijos metu“ ar Q12 „Sumaišytos medžiagos (pvz., naftos produktai, užteršti polichlorintu bifenilu ir t. t.)“⁸.

20. Nė vienas iš šių veiksmų pats savaime nėra lemiamas, nes Direktyvos 2006/12 I priede pateiktas atliekų kategorijų sąrašas nėra išsamus. Pagal Q16 punktą į jį patenka bet kurios „medžiagos, junginiai ar produktai, neminimi pirmiau išvardytose kategorijose“. Be to, sąrašas tėra informacinis, nes priskyrimas prie atliekų pirmiausia priklauso nuo turėtojo elgesio ir nuo sąvokos „atsikratyti“ reikšmės⁹.

21. Vis dėlto šie veiksniai leidžia manyti, kad su nagrinėjama byla susijusi medžiaga laikytina atliekomis. Taip yra nuo to momento, kai ULSD buvo atsitiktinai užterštas MTBE, iki tol, kol buvo sumaišytas gaunant naują mišinį, t. y. panaudotas¹⁰.

22. *Shell* gynyba pagrįsta šiais argumentais. Teigiama, kad „gaminio charakteristikos neatitinkantys“ produktai, kaip antai nagrinėjamas užterštas kuras, negali būti laikomi atliekomis, o jei būtų laikomi, dėl to neišvengiamai būtų neproporcingai sutrikdyta prekyba; kad kuras atsakovui buvo grąžintas dėl sutartyje, sudarytoje su pirkėju Belgijoje, jam numatytų reikalavimų, o ne dėl to, kad jis buvo atliekos; kad kuras tebeturėjo ekonominę vertę, todėl negalėjo būti laikomas atliekomis; kad *Shell* ketino

8 — Remiantis Komisijos pastabomis, atsakovei pareikštuose kaltinimuose nurodytas Reglamento Nr. 259/93 III priede pateiktas kodas AC030 (alyvos atliekos, netinkamos naudoti pagal jų pirminę paskirtį) yra netaikomas, nes nei atsakovė, nei pirkėjas aptariamų alyvų nenaudojo. Komisijos nuomone, prie šios kategorijos priskirtinos alyvų, kurios jau buvo panaudotos, liekanos.

9 — Sprendimo *Commune de Mesquer* (C-188/07, Rink. p. I-4501) 53 punktas ir jame nurodyta teismo praktika.

10 — Vis dėlto net visiško panaudojimo operacija nebūtinai reiškia, kad medžiaga nebėra atliekos. Ji vis dar gali būti laikoma atliekomis, jeigu turėtojas jos atsikrato, ketina ar privalo atsikratyti. Sprendimo *Lapin luonnonsuojelupiiri* (C-358/11) 57 punktas ir jame nurodyta teismo praktika.

perparduoti produktą tuo metu, kai jis buvo graūzintas Belgijoje (arba jį iš naujo sumaišant arba perparduodant tokios būklės, kokios buvo išveūztas iš Belgijos), o tokio pobūdžio produktų perpardavimas yra įprastas vykdant prekybą nafta; ir kad graūzindamas kurą pirkėjas Belgijoje neketino jo pašalinti, o iki kuro graūzinimo į Nyderlandus momento jis neturėjo būti laikomas atliekomis.

23. Vis dėlto manau, kad Teisingumo Teismo praktika dėl atliekų šalinimo sampratos nepatvirtina nė vieno iš šių argumentų.

24. Jie taip pat nėra tiesiogiai susiję su esminiais šioje byloje kylančiais klausimais, kurie reikalauja nustatyti: 1) ar *Shell* buvo atliekų „turėtojas“ pagal Direktyvos 2006/12 1 straipsnio 1 dalies c punktą kaip jų gamintojas arba juridinis asmuo, kuris tas atliekas turi; ir 2) ar užterštas kuras buvo „atliekos“ pagal Direktyvos 2006/12 1 straipsnio 1 dalies a punktą, todėl, kad jis buvo medūziaga ar daiktas, patenkantis į I priede nustatytas kategorijas, kurių atliekų turėtojas atsikratė, ketino atsikratyti arba privalėjo atsikratyti.

25. Be to, priešingai, nei pastabose nurodo *Shell*, manau, kad Teisingumo Teismas neturėtų atsiūzvelgti į jokias prielaidas, kurios neatitinka prašyme priimti prejudicinį sprendimą išdėstytų faktinių aplinkybių. Šiuo atūzvilgiu turiu omenyje *Shell* tvirtinimus, kad atsakovė ūinojo apie kuro mišinio sudėtį ir galimybę jį perparduoti nemaišytą prieš kroviniui paliekant Belgiją. Neginčijama faktinė aplinkybė, kad kuras buvo permaišytas prieš jį perparduodant, mano nuomone, parodo ketinimą juo atsikratyti, o pats permaišymo veiksmas reiškia panaudojimą, kitaip tariant, *Shell* atsikratant produkto. Priešingu atveju kiltų pavojus Teisingumo Teismui atsakyti į hipotetinius klausimus, kurie pagal nusistovėjusią teismo praktiką yra nepriimtini.

26. Be to, aplinkybė, kad sumaišytas kuras neatitiko *Shell* ir *Carens* sutartyje numatytos gaminio charakteristikos, nėra svarbi nustatant, ar jis laikytinas atliekomis pagal privalomas ES atliekų teisės aktų nuostatas, nes tai yra viešosios teisės nuostatos ir jų negali pakeisti sutarties šalys. Šiuo atūzvilgiu būtina priminti, kad aptariamo kuro mišinį sudarė ULSD ir MTBE. Atliekant bet kokias operacijas su dyzeliniu kuru turi būti atsiūzvelgiama į galinčius kilti pavojus dėl nutekėjimo į aplinką ar su priešgaisrine sauga susijusios rizikos. MTBE pats savaime yra chemikalas, kuris esant kontaktui gali būti ūalingas ūmonių sveikatai¹¹. Šie pavojai yra akivaizdūs tuo atveju, kai tiksliai mišinio sudėtis gaunama dėl netyčinio užteršimo ir kurios konkretus pobūdis gali būti įvertintas tik atlikus *ex post* analizę.

27. Taip pat pažymėsiu, kad iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, jog neginčijama, kad *Shell*: 1) sutiko, kad *Carens* graūzintų kuro mišinį; 2) sutiko kuro mišinį perveūzti atgal į Nyderlandus; ir 3) iš tikrųjų sumaišė jį Nyderlanduose siekdama naują mišinį parduoti kaip kurą. Manau, kad bet kokie tolesni svarstymai dėl to, ką *Shell* galėjo padaryti po to, kai suūinojo apie kuro užteršimą, ar ką būtų padariusi kitomis aplinkybėmis, nėra svarbūs sprendūziant kilusius teisinius klausimus.

B – *Atliekų sąvokos taikymas atsiūzvelgiant į susijusias faktines aplinkybes*

28. Esminis klausimas šioje byloje yra išsiaiškinti, ar užteršta medūziaga laikytina „atliekomis“, tačiau sąvokų „gamintojas“ ir „šalinimas“ reikšmė taip pat svarbi sprendūziant šį ginčą.

11 — Ullos Sandbæk (EDD) klausimas raštu Komisijai E-3582/01 ir M. Wallström pateiktas atsakymas (OL 2002 C 172 E, p. 92).

29. Pagal Direktyvos 2006/12 1 straipsnio 1 dalies b punktą sąvoka „gamintojas“ reiškia „visus asmenis, dėl kurių veiklos susidaro atliekos („pirminis gamintojas“), ir (arba) visus asmenis, kurie vykdo pirminį tvarkymą, maišymą ar kitas operacijas, pakeičiančias šių atliekų pobūdį ar sudėtį“. Šios direktyvos 1 straipsnio 1 dalies e punkte nurodyta, kad „šalinimas“ reiškia „bet kurią operaciją, išvardytą IIA priede“. Šias nuostatas, kaip jau pažymėjau, reikia aiškinti atsižvelgiant į nusistovėjusią teismo praktiką dėl atliekų sąvokos, t. y. kad priskyrimas prie atliekų visų pirma nustatomas pagal turėtojo veiksmus, atsižvelgiant į tai, ar jis ketina atsikratyti atitinkama medžiaga, ar ne“¹².

30. Be to, aplinkybė, kad medžiaga gali būti pakartotinai panaudota siekiant ekonominės naudos, nereiškia, kad ji negali būti atliekos¹³, kaip nereiškia ir tai, kad medžiagos, kurios yra pramonės procesų dalis, negali būti laikomos atliekomis¹⁴.

31. Taigi, *Shell* tvirtinimas, pagrįstas tariamu faktu, kad užterštas mišinys galėjo būti perparduotas kaip kuras be jokio papildomo apdorojimo, yra netinkamas. Kaip pastebėjo generalinis advokatas F. Jacobs byloje *Palin Granit*, pagal medžiagos sudėtį negalima bendrai nustatyti, ar ji yra atliekos, ar ne. Priešingai, medžiagos sudėtis gali nulemti, ar ji laikytina pavojingomis atliekomis, ji taip pat gali būti kaip nuoroda, ar medžiagos buvo ketinama ar privaloma atsikratyti¹⁵.

32. Taigi, atliekų sąvokos taikymo sritis priklauso nuo sąvokos „atsikratyti“ reikšmės¹⁶. Be to, pernelyg neakcentuojant poveikio prekybai, kurį nurodė *Shell*, iš Teisingumo Teismo praktikos matyti, kad terminas „atsikratyti“ turi būti aiškinamas atsižvelgiant į Direktyvos 2006/12 tikslą, kuris yra užtikrinti žmonių sveikatos ir aplinkos apsaugą bei Europos Sąjungos politiką aplinkos srityje. Tai reikalauja aukšto aplinkos apsaugos lygio, prevencinių veiksmų ir atsargumo principo laikymosi. Tinkamai atsižvelgiant į Direktyvos 2006/12 tikslus ir SESV 191 straipsnio 2 dalį, atliekų sąvoka negali būti aiškinama siaurai¹⁷.

33. Pagal Teisingumo Teismo praktiką „atsikratymo“ sąvoka apima medžiagos ar daikto šalinimą ir panaudojimą¹⁸.

34. Kai kurios aplinkybės gali įrodyti, jog medžiagos ar daikto buvo atsikratoma, ketinta atsikratyti arba privalėjo būti atsikratyta, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2006/12 1 straipsnio 1 dalį. Taip yra būtent tuo atveju, kai naudojama medžiaga yra gamybos liekana, t. y. produktas, kurio nebuvo siekiama pagaminti¹⁹. Taigi, Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad granito karjere iškastos nuolaužos, kurių eksploatuotojas iš esmės nesiekė pagaminti, gali būti atliekos²⁰. Tai buvo taikytina neatsižvelgiant į aplinkybę, kad pagrindinės uolienos, iškastų akmens nuolaužų ir komerciniam naudojimui išgaunamo akmens fizinė kokybė ar mineralinė sudėtis nesiskyrė²¹.

12 — Sprendimo *Palin Granit Oy ir Vehmassalon kansanterveystyön kuntayhtymän hallitus* (C-9/00, Rink. p. I-3533) 22 punktą ir jame nurodyta teismo praktika; taip pat žr. sprendimo *Commune de Mesquer* 53 punktą.

13 — 1990 m. kovo 28 d. Sprendimo *Vesso ir Zaneti* (sujungtos bylos C-206/88 ir C-207/88, Rink. p. I-146141) 9 punktą; 1997 m. birželio 25 d. Sprendimo *Tombesi ir kiti*. (sujungtos bylos C-304/94, C-330/94, C-342/94 ir C-224/95, Rink. p. I-3561) 47 punktą; Sprendimo *Palin Granit* 29 punktą.

14 — 1997 m. gruodžio 18 d. Sprendimo *Inter-Environnement Wallonie* (C-129/96, Rink. p. I-7411) 32 punktą.

15 — Šios išvados 45 ir 46 punktai.

16 — Sprendimo *Inter-Environnement Wallonie* 26 punktą.

17 — Sprendimo *Palin Granit* 23 punktą ir jame nurodyta teismo praktika; Sprendimo *Van de Walle ir kiti* (C-1/03, Rink. p. I-7613) 45 punktą. Kaip minėta, šioje byloje *ratione temporis* taikoma EB 179 straipsnio 2 dalis.

18 — Sprendimo *Inter-Environnement Wallonie* 27 punktą.

19 — Sprendimo *Commune de Mesquer* 41 punktą ir jame nurodyta teismo praktika.

20 — 12 išnašoje minėto Sprendimo *Palin Granit* 29 punktą.

21 — Žr. 15 išnašoje minėtos generalinio advokato F. Jacobs išvados 44 ir 45 punktus.

35. Kita vertus, Teisingumo Teismas taip pat yra nusprendęs, kad produktai, medžiagos arba žaliavos, gaunami gamybos arba gavybos procese, kurio pagrindinis tikslas nėra jų gamyba, gali būti traktuojami ne kaip liekanos, o kaip subproduktai, kuriais įmonė siekia ne atsikratyti, bet toliau ketina panaudoti arba parduoti jai ekonomiškai naudingomis sąlygomis prieš tai jų neperdirbusi²². Tačiau atsižvelgiant į pareigą atliekų sąvoką aiškinti plačiai, siekiant mažinti joms būdingą grėsmę ir taršą, pagal Teisingumo Teismo argumentus dėl subproduktų nustatyti principai taikytini tik tuomet, kai produktai, medžiagos arba žaliavos ne gali būti, bet neišvengiamai yra dar kartą panaudojami tolesniame gamybos procese, prieš tai jų neperdirbus²³.

36. Kadangi tai buvo atsitiktinis užteršimas, pagrindinėje byloje nagrinėjamos faktinėms aplinkybėms akivaizdžiai netaikoma subproduktams skirta išimtis. Teisingumo Teismo praktika yra aiški. Atliekomis laikomos medžiagos ir daiktai, kuriuos galima panaudoti kaip kurą nekenkiant aplinkai²⁴. Pakartotinio pakeistos medžiagos panaudojimo galimybė nėra svarbi²⁵.

37. Mano nuomone, partija, kurią sudaro ULSD, netyčia sumaišytas su MTBE ir turintis mažesnę degimo laipsnį nei leidžiamas degalinėse parduodamam dyzeliniam kurui, tampa atliekos, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2006/12 1 straipsnio 1 dalies a punktą nuo užteršimo momento ir laikoma atliekomis iki jos panaudojimo sumaišant arba objektyvaus priskyrimo prie kitos prekių kategorijos. Todėl šiuo atveju buvo vežamos atliekos. Situacija būtų kitokia tik tuomet, jei panaudojimas sumaišant arba perpardavimas trečiajam asmeniui remiantis dokumentais, kuriuose atskleidžiama tiksli kuro mišinio sudėtis, būtų įvykęs prieš tai, kai kuras iš naujo buvo pakrautas Belgijoje²⁶.

38. Taigi, atsižvelgiant į tai, kad mišinys tapo „atliekomis“ užteršimo momentu, *Shell* buvo tiek atliekų „gamintoja“ pagal Direktyvos 2006/12 1 straipsnio 1 dalies c punktą, tiek atliekų „turėtoja“ pagal šios direktyvos 1 straipsnio 1 dalies c punktą. Mišinys išliko atliekomis Belgijoje, kur *Carens* tapo jo „turėtoja“ pagal 1 straipsnio 1 dalies b punktą, atsižvelgiant į tai, kad ji privalėjo atsikratyti užteršto mišinio, nes neturėjo leidimo jo sandėliuoti, ir iš tikrųjų juo atsikratė grąžindama atsakovei.

39. Atsiėmusi kurą *Shell* vėl tapo „turėtoja“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2006/12 1 straipsnio 1 dalies c punktą, kaip atliekų „gamintoja“ ir kaip juridinis asmuo, kuris tas atliekas turi. Tuomet *Shell* turėjo pareigą jų atsikratyti iki pat permaišymo Nyderlanduose, laikytino panaudojimu, kai buvo atsikratyta atliekomis. Kitaip tariant, atsižvelgiant į tai, kad *Shell* nepradėjo panaudojimo proceso iki kelionės atgal į Nyderlandus pradžios, užterštas mišinys per šią kelionę tebebuvo laikomas atliekomis.

40. Baigdamas norėčiau pabrėžti, kad vien sutartų sąlygų dėl gaminio charakteristikos nesilaikymas savaimė nereiškia, kad medžiaga ar produktas būtinai turi būti laikomi atliekomis. Jei prekybininkas pristato į restoraną maltą mėsą, kuri yra ne gryna jautiena, kaip dėl to buvo susitarusios šalys, o jautienos ir arklienos mišinys, pagal sutartį jis gali būti įpareigotas priimti grąžinamą produktą, kuris nebūtinai taptų atliekomis. Vis dėlto, jei produktas gaunamas atsitiktinai jautieną sumaišius su arkliena gaminant maltą mėsą, jis turi pareigą atsikratyti malta mėsa, kol nebus nustatytos jos tikslios savybės, ir malta mėsa yra pašalinama arba priskiriama prie kitų prekių, pavyzdžiui, pašaro audinėms ar žmonėms

22 — Sprendimo *Commune de Mesquer* 42 punktą ir jame nurodyta teismo praktika.

23 — Sprendimo *Commune de Mesquer* 44 punktą ir jame nurodyta teismo praktika.

24 — Sprendimas *ARCO Chemie Nederland Ltd.* (C-418/97, Rink. p. I-4475).

25 — Sprendimo *Commune de Mesquer* 40 punktą ir jame nurodyta teismo praktika.

26 — Dėl glausto teismo praktikos, susijusios su tuo, kada medžiagos nustoja būti atliekomis, apibendrinimo žr. 2012 m. gruodžio 13 d. generalinės advokatės J. Kokott išvados byloje *Lapin luonnonsuojelupiiri* 76–79 punktus. Teisingumo Teismas šį sprendimą priėmė 2013 m. kovo 7 d. Pažymėtina, kad ši byla susijusi su Direktyva 2008/98, konkrečiai kalbant, sprendimo 53–60 punktuose nagrinėtu klausimu, kada medžiaga nustoja būti atliekomis pagal Direktyvos 2008/98 6 straipsnį, nes ji buvo naujai panaudota.

vartoti skirto jautienos ir arklienos mėsos mišinio, jei atitinka susijusius maisto produktams taikomų teisės aktų reikalavimus²⁷. Kalbant bendriau, netyčia pagamintas kelių medžiagų mišinys yra *prima facie* atliekos, jei, nežinant sudėties, jį naudoti pagal numatytą paskirtį nėra saugu. Tai taikytina produktams, kaip antai maistui ar kurui, kurių savybės yra svarbios žmonių sveikatai ir aplinkai²⁸.

41. Taigi, malta mėsa pagal ES atliekų teisės aktų nuostatas būtų laikoma „atliekomis“, konkrečiai kalbant – produktais, neatitinkančiais gaminio charakteristikos, kurie užteršti avarijos metu²⁹, laikotarpiu nuo užteršimo iki pašalinimo arba panaudojimo priskiriant prie kitų prekių kategorijos.

42. Todėl, priešingai, nei per teismo posėdį teigė *Shell*, mano siūlomas atsakymas pernelyg netrikdytų įprastos prekybos, bet veikiau pabrėžtų atsargumo standartus, kurių turėtų laikytis kiekvienas atsakingas prekybininkas, t. y. laikyti atliekomis bet kurį avarijos metu užterštą produktą.

V – Išvada

43. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, siūlau į visus *Rechtbank te Rotterdam* pateiktus klausimus atsakyti taip:

Iš kuro sudaryta partija, kurią pardavėjas atsiima ir sumaišęs perdirba ketindamas pateikti ją atgal į rinką, nes kuras buvo netyčia sumaišytas su kita medžiaga ir dėl to neatitinka saugumo reikalavimų, todėl pirkėjas pagal išduotą aplinkosaugos leidimą negali jo sandėliuoti, turi būti laikoma atliekomis pagal 1993 m. vasario 1 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 259/93 dėl atliekų vežimo Europos bendrijos viduje, į Bendriją ir iš jos priežiūros ir kontrolės 2 straipsnio a punktą nuo netyčinio užteršimo momento iki jos panaudojimo sumaišant.“

27 — Dėl aplinkybių, kurioms esant mėsa ir kaulų mėsa gali būti laikomos atliekomis, žr. Sprendimą *KVZ retec GmbH* (C-176/05, Rink. p. I-1721).

28 — Žr., pavyzdžiui, 1998 m. spalio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 98/70/EB dėl benzino ir dyzelinių degalų (dyzelino) kokybės, iš dalies keičiančią Tarybos direktyvą 93/12/EEB (OL L 350, p. 58; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 23 t., p. 182), pakeistą 2009 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/30/EB, iš dalies keičiančią Direktyvos 98/70/EB nuostatas dėl benzino, dyzelinių degalų (dyzelino) ir gazolių kokybės rodiklių, nustatančios šiltnamio efektą sukeliančių dujų stebėsenos ir mažinimo mechanizmą, iš dalies keičiančios Tarybos direktyvos 1999/32/EB nuostatas dėl vidaus vandens kelių laivų kuro kokybės rodiklių ir panaikinančios Direktyvą 93/12/EEB (OL L 140, p. 88) ir 2011 m. birželio 1 d. Komisijos direktyvą 2011/63/ES kuria siekiant priderinti prie technikos pažangos iš dalies keičiama Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 98/70/EB dėl benzino ir dyzelinių degalų (dyzelino) kokybės (O L 147, p. 15).

29 — Žr. Direktyvos 2006/12 I priedo Q2 ir Q4 kategorijas.